

Sara Hejvud

Kaktus

Prevela
Dijana Radinović

Laguna

Naslov originala

Sarah Haywood

THE CACTUS

Copyright © Sarah Haywood 2018

First published in Great Britain in 2018 by Two Roads,
an imprint of John Murray Press.

Translation copyright © 2020 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Sajmonu, Gabrijelu i Feliksu

August

Prvo poglavlje

Ja nisam žena koja zlopamti, koja danima razmišlja o nekoj svađi i preispituje tuđe motive. Niti imam potrebu da po svaku cenu pobedim u raspravi. Međutim, i kod ovog pravila postoje izuzeci. Neću stajati po strani dok neko nekog iskorišćava niti ću dozvoliti da mene neko koristi. Učiniću sve što je u mojoj moći da isteram pravdu. Stoga nije nimalo iznenađujuće što su me događaji koji su se zbili ovog meseca primorali da odlučno i bez oklevanja delujem jer nisam imala drugog izbora.

Moj brat Edvard mi je javio da nam je majka umrla. Bila sam budna iako je bilo tek pola šest ujutru; klečala sam nad ve-ce šoljom i premišljala se da li se nateram da povratim ili da istrpim napad mučnine. Kad bih se ispovraćala, bilo bi mi lakše na nekoliko minuta, no ubrzo bi me ponovo spopala muka, te sam nakon vaganja za i protiv zaključila da mi je ipak bolje da trpim. Dok sam gledala u svoj pozeleneli odraz u šolji, u kuhinji je zazvonio telefon. Retko me ko zove na fiksni telefon, pa sam odmah pomislila da je nešto hitno u vezi s mojom majkom. Ispostavilo se, međutim, da stvar nije

hitna. Zapravo, nije bilo drugog razloga da me brat tako rano zove osim da me uhvati nespremnu.

– Suz, ja sam, Ed. Imam loše vesti. Bolje sedi.

– Šta se desilo?

– Suz, ne znam kako ovo da ti kažem. Nažalost...

– Edvarde, saberi se. Je li majka u bolnici?

– Suz, nema je više. Noćas je umrla. Vratio sam se tek oko dva; otišao sam kod drugara na pivo. Svetlo u njenoj sobi je gorelo, pa sam joj kucnuo na vrata i promolio glavu. Čim sam je video kako je klonula, sve mi je bilo jasno. Zvao sam doktorku; težak moždani udar. Ne mogu da verujem.

Progutala sam žuč što mi je navrla u grlo i sela za kuhinjski sto. Rukom sam ga obrisala i pokupila mrvice od tosta na gomilicu.

– Suz... Suz?

– Pa, imala je sedamdeset osam godina – rekla sam naposljetku – i već je doživela dva šloga. Dalo se očekivati. – Zastala sam. Bila sam svesna da bi trebalo da kažem bratu nešto utešno i saosećajno, ali takve mi reči nisu dolazile same od sebe kad je on bio u pitanju. – Verujem da ti je bilo vrlo neprijatno kad si je pronašao – dodala sam. – Izvini, nemam sad vremena da pričam, moram da se spremam za posao. Javiću ti se kasnije. Nego, Edvarde...

– Da, Suz?

– Molim te nemoj da me zoveš Suz.

Nisam očekivala da ću ostati siročić sa četrdeset pet godina, kad većina ljudi još ima oba roditelja. Međutim, moji su već zašli u tridesete kad sam se rodila, a moj otac je imao izvesnu slabost koja ga je prerano oterala u grob. Majku sam poslednjih godina retko viđala, ređe nego što je trebalo. Ja

sam državni službenik, radim na realizaciji projekata (analiziram hrpe složenih podataka i pišem iscrpne izveštaje o izvođenju), i kad se ne borim satima sa velikim brojevima i sitnim slovima, borim se da ostanem na nogama.

Drugi razlog što sam retko posećivala majku jeste taj što je Edvard ponovo živio kod nje, a on i ja – da se lepo izrazim – nemamo isti pogled na život. U stvari, oboje dajemo sve od sebe da se izbegavamo. Moj brat je samo dve godine mlađi od mene po uzrastu, a bar trideset po emocionalnom i psihološkom razvoju, koji je kod njega stao još kad je bio tinejdžer. I to, valjalo bi da kažem, ne zato što ima neki duševni poremećaj koji se može ustanoviti, već zato što je slabiji i samoživ. Dok sam ja marljivo radila na tome da izgradim karijeru, steknem siguran posao i sredim svoj život, Edvard je menjao bezvezne poslove, imao neozbiljne veze i živio po rupama. Nije onda ni čudo što se u četrdesetim godinama dovukao natrag kod majke.

Uvek je šok kad ti jave da ti je neko blizak umro čak i ako je bio star i bolestan, pa mi je bilo potrebno da nekoliko minuta sedim na miru i saberem misli. Kako sam ja bila u Londonu, a telo moje majke u Birmingemu, nisam trenutno mogla ništa praktično da uradim, te sam rešila da odem na posao i radim kao i normalno, ili bar onoliko koliko mi to ova neprestana mučnina dozvoljava. Nikome na poslu neću reći da mi je majka umrla. Mogla sam da zamislim orgije uzdaha i izraza saučešća, znojavih zagrljaja i žaljenja zbog smrti osobe koju nisu ni upoznali niti su znali da postoji. To nije u mom stilu.

Kad sam izašla iz stanice metroa nedaleko od zgrade u kojoj sam radila, zapahnula me je vrućina, koja je već bila

tolika da je nedavno nanet asfalt kod izlaza omekšao. Buka i izduvni gasovi sporog saobraćaja kao da su se pojačali, a jarko i prodorno sunce štipalo me je za oči. Kad sam našla kakvo-takvo utočište kod svog radnog stola, smeštenog u najtišem uglu velike otvorene kancelarije, uključila sam ventilator i okrenula ga ka licu. Živnula sam i stala da narednih nekoliko minuta zagledam kaktuse koje sam poredala duž stola, što sam svakog jutra radila. Proverila sam da nigde ništa nije istrulilo ili se smežuralo i osušilo, opajala s njih prašinu mekom četkom za farbanje, pa ih okrenula tako da budu izloženi suncu. Kad sam to obavila, otvorila sam fasciklu s papirima. Nadala sam se da ću uspeti da potisnem u glavi događaje od tog jutra budem li se uhvatila ukoštac sa jednim posebno komplikovanim izveštajem koji sam do kraja naredne nedelje morala da predam načelniku sektora.

Moj posao možda i nije naročito uzbudljiv za nekoga ko je završio prava, ali meni odgovara. Većina mojih kolega s fakulteta položila je pravosudni ispit i otišla u advokate, ali mene je privukla sigurnost državnog posla: stalna i očekivana plata iako ne prevelika, pristojna penzija i činjenica da neću biti izložena hirovima starijih partnera i načelnika komore. Iako u poslu ne koristim znanja stečena na fakultetu i niti sam se stručno usavršila za njega, moje dobro poznavanje prava i zakona kao i funkcionisanja administrativnog aparata zgodno dođe kad god moram da uložim neku žalbu.

Da nije kolega, rad u kancelariji bio bi mi podnošljiv. Tog dana sam morala da se nosim sa još više stvari koje su me živcirale i iritirale nego obično. Primera radi, nije bilo ni pola jedanaest kad je iz male čajne kuhinje do mog stola dolebdeo miris jučerašnje kineske hrane, koju je jedan moj pozamašniji kolega voleo sredinom prepodneva da podgreje u mikrotalasnoj i jede. Žuč mi se podigla i morala sam da

popijem nešto hladno kako ne bih kao bez glave odjurila u ve-ce. Otišla sam do aparata za vodu, gde sam na svoje „oduševljenje“ srela Toma, živahnog administrativnog saradnika koji se odnedavno zaposlio kod nas, kome su se po bujnoj bradi još videli tragovi sendviča koji je doručkovao. On će me sledeći iznervirati.

– Hej, Suzan, baš mi ti trebaš. Sve hoću da te pitam – napravio sam na Fejsbuku grupu za nas s posla da organizujemo izlaske u pab i razmenjujemo novosti. Pošalji mi zahtev za prijateljstvo, pa ću te dodati u grupu.

– Ti si odskora ovde, je li? – uspela sam da odgovorim dok sam sipala vodu u čašu. – Svi znaju da nisam na Fejsbuku.

– Au! Stvarno? Pa kako se onda povezuješ s ljudima? A jesi li na Instagramu ili Votsapu? Mogu i tamo da napravim grupu.

– *Nisam ni na čemu.* Sasvim mi je dovoljno da okrenem telefon ili pošaljem poruku.

– Da, pa to je dovoljno za tvoju *mamu* ili tako nekog. Kako onda održavaš kontakt sa društvom iz škole i s fakulteta? Kako organizuješ društveni život?

Nisam bila raspoložena za to. Iz nekog razloga pekle su me oči – možda zbog jarkog osvetljenja. Žustro sam mu objasnila da nemam želju da održavam kontakt sa ljudima koje sam površno poznavala pre mnogo godina i da živim sasvim jednostavnim životom. Bude li imao potrebu da me obavesti o okupljanju kolega ili da mi prenese neku važnu informaciju s radnog mesta, neka mi pošalje imejl. Mogla sam da mu predložim i da prevali petnaest koraka od svog stola do mog, ali ne volim da podstičem ljude na takve stvari.

Nešto iza jedan sat, kad sam pošla da bacim sendvič s puterom za koji sam se nadala da ću moći da ga pojedem, i ponovo se borila da se priberem, iznervirala sam se kad sam ugledala Lidiju – koleginicu od trideset i kusur godina koja

se nedavno razvela – kako se šeta po kancelariji i malo-malo gleda u nekakvu narukvicu. Morala sam da počnem da analiziram tabelu s brojevima koju sam odštampana pre kratke pauze, ali me je Lidijino šetkanje u tome ometalo.

– Lidija, je l' ti to pokušavaš da me iznerviraš? – prasnula sam kad je četvrti put prošla pored mog stola.

Kazala mi je da je za rođendan dobila pedometar i da se trudi da pređe deset hiljada koraka dnevno. Mora da se dovede u red pošto je ponovo „na tržištu“ – ja ne bih tim rečima opisala moj i njen status slobodne žene. Kad mi je i peti put prišla, upitala sam je zašto se ne šeta napolju kao svaki normalan čovek. Ne može, kako je rekla. Te večeri je imala sastanak naslepo i nije htela da bude sva znojawa i štrokawa od hodanja po ulici. Kad je šesti put prošla, pozvala me je da joj se pridružim pošto sam već toliko zainteresovana za ono što radi. Odbila sam. U sedmom krugu došlo mi je da je zadavim. Očajnički su mi bili potrebni mir i tišina kako bih pregurala taj mućan dan. Predložila sam joj da ide uz stepenice, tako će dvaput brže skinuti suvišno salo sa zadnjice.

– Skapirala sam, Suzan – frknula je, pa promenila putanju i izašla na vrata. Sigurna sam da nisam bila jedina kojoj je laknulo.

Sredinom popodneva mom stolu je prišao Tom, koji se tog dana nadmetao s Lidijom za najiritantnijeg kolegu. Ignorirala sam ga, ali on je odlučno stajao i čekao da ga primetim.

– Sledećeg meseca organizujem obilaženje barova u dobrotvorne svrhe, pa me zanima da li bi htela da me sponzoriše – kazao je. – Mogu imejlom da ti pošaljem link za stranicu za prikupljanje sredstava pošto vidim da nećeš uskoro ući u dvadeset prvi vek.

– A za šta prikupljaš novac? – pitala sam ispustivši olovku iz ruke.

– Nisam još odlučio. Znam samo da moram da uradim nešto smisleno u životu. Možda za pande – volim pande – ili možda za sprečavanje globalnog zagrevanja jer me to sad baš zanima. Mnogo je plemenitih ciljeva. Ne zna čovek odakle da počne. – Napravio je prenatraglašeno tužnu grimasu.

– Čujem da Udruženje obolelih od moždanog udara odlično radi – rekla sam. Ne znam zašto, oči su me opet zapekle.

– Može biti, ali to baš i nije seksi. A i moj drugar je, čini mi se, prošle godine obrijao bradu za žrtve moždanog udara. Ja bih nešto drugo.

– Pa, obrati mi se onda kad se odlučiš – rekla sam i okrenula se u stolici na drugu stranu.

U poslednje vreme svi u mojoj kancelariji skupljaju novac za nešto. To je nekad bilo jednom il' dvaput godišnje, a sad me non-stop zasipaju zahtevima doniraj za ovo, sponzoriši ono: hodanje, trčanje, voženje bicikla, plivanje, uspinjanje uz planinu i spuštanje, pešačenje, gacanje po blatu. Shvatite, ne žalim se ja. Ja od sveg srca podržavam to da ljudi svoju energiju koriste za dobrobit drugih, a ne sebe – ako se izuzmu korist po zdravlje i utisak vrlosti koji ostavljaju. S druge strane pak, lične interakcije koje su neizostavni deo takvih aktivnosti utiču na produktivnost rada. Rešila sam da popričam o tome sa Trudi, šefom odeljenja, mada mi stvarno nije bilo do toga. I bolje da nisam, na kraju me je samo još i ona iznervirala.

Trudi se zaposlila ovde istog dana kad i ja, pre bolje i da ne mislim koliko godina, i to na istoj poziciji. Ispočetka me je gnjavila da idem s njom na kafu za vreme pauze ili na čašu vina posle posla, ali ubrzo je uvidela da gubi vreme.

Trudi se od tada uspela do vrtoglavih visina u upravi, a da je pritom četiri puta išla na porodiljsko. Fotografije produkta tih odsustva bile su istaknute na vidnom mestu na njenom radnom stolu, zubati i pegavi u svojoj divoti.

Dok je sedela zavaljena u stolici i snishodljivo mi se smeškala, objasnila sam joj da bi, u smislu efikasnosti rada, pametnije bilo da se odredi termin jednom mesečno kad će kolege promovisati cilj za koji se zalažu i tražiti sponzore ili donatore novca. Trudi, koja je mislila da se šalim, kazala je da bi, u smislu efikasnosti rada, pametnije bilo da se odredi termin jednom mesečno kad mogu da iznosim svoje predloge za povećanje produktivnosti. Nasmejala se. Ja nisam. Možda je osetila da sam nezadovoljna njenom reakcijom pošto joj se na licu pojavio zabrinut izraz. Pitala me je jesam li dobro, da nisam možda zakačila onaj virus što hara gradom. Pružila mi je kutiju maramica, a ja sam se izvinila i izašla.

Polu sedam. U zgradi se ništa više nije čulo osim sve jačeg brujanja usisivača koji se bližio sad praznoj kancelariji, a meni su se po glavi ponovo motale svakojake misli. Taman sam ugasila kompjuter i stavila telefon u tašnu kad je naša čistačica, Rumunka Konstanca, otvorila vrata i uletela u kancelariju. Pripremila sam se za uobičajeni razgovor.

- Dobro večer, Suzan. Kako ste danas?
- Odlično – slagala sam. – Vi?
- Dobro, dobro. Uvek dobro. Poslednji u kancelariji?
- Kao i obično.
- Ah, vi ste vredni, Suzan, kao ja. A ne kao ostale lenštine.

Prišla je mom stolu i sagla se da mi zaverenički šapne nešto; osetila sam njen vreodah na uhu.

– Onaj tamo, taj baca prljave maramice na pod. Slinave maramice. Bljak! A ona tamo, ona ostavlja šolje po stolu skroz umazane masnim karminom. Što ih ne odnese u kuhinju? Izvadi pola kredenca! Nekad sam joj rasklanjala sto, ali sad to više ne radim. Nisam joj ja majka. Derišta jedna... – Podigla se. – Nego, Suzan, vi još nemate muža? – Da me je to iko drugi pitao, rekla bih mu da gleda svoja posla, ali nas dve smo svakog dana vodile isti razgovor i ja sam već znala svoj tekst napamet. Rekla sam joj da mora da se šali.

– Vi ste pametna žena! Muškarci! Mi dirinčimo na poslu da zaradimo novac, pa odemo kući i nastavimo da dirinčimo. A šta oni rade kad se vrate s posla? Dignu noge uvis i čekaju da ih dvorimo ili odu s platom bog te pita gde, a vrate se praznih džepova. Moj muž George je nestao, prosto ispario. Ostavio me da sama podižem četiri ćerke. Sad su sve udate, a muževi su im ništarije. Čistim na tri mesta samo da mogu da im šaljem pare. Kažem im da ih sakriju ispod patosa.

– Srećne su što imaju takvu majku – odvrtila sam, pa ugasila ventilator, proverila je li mi karta za prevoz u džepu i okrenula se da odem. A onda sam zastala. Te su mi reči danas drugačije zazvučale.

Konstanca je bila sva ozarena. – Vi i ja smo iste. Znamo šta hoćemo od života i kako to da dobijemo. I nije nas briga šta ko misli. Vi ste dobra žena, Suzan.

Pošla je ka meni da me uštine za obraz, ali onda se setila da zazirem od takvog fizičkog kontakta, pa otišla na drugi kraj sobe da uključi usisivač u struju. Kad sam izašla iz zgrade, ponovo me je zapahnula vreline, koja je sad izbijala iz betona. Bilo mi je drago što sam ceo dan uspela da zadržim fasadu koju sam navukla iako su me kolege neprekidno spopadale. Niko nije naslutio šta mi se tog jutra desilo. A opet,

meni nimalo nije teško da krijem od drugih svoja osećanja. Vidite, prosto imam dara za to.

Kad sam stigla kući, pozvala sam Edvarda. Bilo mi je čudno što dvaput u jednom danu razgovaram s njim, i to za promenu učtivo. Situacija je nalagala da ostavimo po strani svoje ogromne nesuglasice i sarađujemo, barem dok ne prođe sahrana i imanje se ne podeli. Obavestio me je da su došli ljudi iz pogrebnog zavoda i da je okvirno zakazao sahranu za sledeći petak. I to kremaciju, kazao je. Nisam imala primedbe; nije mi jasno zašto bi iko želeo da mu telo člana porodice truli u vlažnoj zemlji niti zašto bi iko želeo nekakav hram da ga posećuje kao da duša umrlog sedi na nadgrobnom spomeniku i čeka da neko dođe pa da pročaskaju. Dobro, dakle, slažemo se.

– Ne verujem da je ostavila testament – nastavila sam. – Nikad ništa nije pominjala. Ti i ja ćemo podeliti novac od prodaje kuće i nešto ušteđevine. Ja ću se time pozabaviti.

Pauza. – Suz, ona jeste ostavila testament. Sastavila ga je pre nekoliko nedelja. Čula je u nekoj emisiji na radiju kako svako treba da napiše testament. Kazao sam joj da joj to ne treba, ali znaš kakva je bila. – Sećam se da mi je zazvučao kao da se brani, ili mi se to čini kad sad razmišljam o tome?

– Stvarno? Meni ništa nije pominjala.

Već je stupio u kontakt sa advokatima i obavestio ih da nam je majka umrla. To je bilo neverovatno praktično za mog brata, čija se preduzimljivost svodila na to da položi opkladu ili poruči picu.

– Rekli su mi da će pronaći njen testament i javiti nam se. Prepuštam sve njima. Ja se u te stvari uopšte ne razumem.

Te sam nedelje imala mnogo posla, pa sam bila primorana da se, uprkos zdravom razumu, oslonim na Edvarda. Potanko sam mu objasnila kako treba da prijavi majčinu smrt u opštini, dala mu spisak mesta pogodnih za održavanje daće i rekla mu da u maminom adresaru ima telefone svih njenih prijatelja koje treba da obavesti. Frknuo je kad sam ga upitala je li sposoban da sve to uradi.

Bilo je devet sati kad sam završila razgovor sa Edvardom. Ništa nisam jela celog dana osim dva keksića za doručak, pa mi se vrtelo u glavi. Skuvala sam tanjir klot pirinča, pa sela za sto da se izborim s navalom mučnine. Balkonska vrata što su vodila u baštu bila su odškrinuta, pa je u kuću dopiralo kmećanje novorođene bebe sa sprata i smrad kanti za smeće. Trebalo bi da objasnim – živim u stanu u Južnom Londonu, u prizemlju podeljene viktorijanske kuće u nizu. Iznajmljivala sam ga više od deset godina, dok moj gazda nije odlučio da proda stan, a ja sam dotad uspela da od svoje bedne činovničke plate uštedim za depozit. I tako sad imam svoj stan, to jest imam ogroman kredit.

Dok sam skupljala snagu da prinesem viljušku do usta, posmatrala sam Vinstona, debelog žutog komšijskog mačora, kako se pomno licks na mojoj popločanoj verandi. Nisam neki ljubitelj mačaka; ne volim kad zbrišu pod parkirana kola ili se provuku kroz rešetkastu ogradu kad im prijateljski prideš. Vinston je, međutim, izuzetak. Ne uzmiče kad mu prideš i pušta te da ga češkaš i maziš dok mu ne dosadi, a onda zevne, protegne se i lagano udalji. Ne plaši se nikoga i nema potrebu da se ikome umiljava. Podseća me na priču Radjarda Kiplinga „Mačka koja je hodala sama“, jednu od

mojih omiljenih priča u detinjstvu. Sećam se kako bi me otac, u retkim lucidnim trenucima, poseo na krilo i uzeo da mi čita iz pohabane knjige *Priče za decu*. Dok sam posmatrala Vinstona, zapitala sam se gde li je ta knjiga. Verovatno u nekoj zaboravljenoj kutiji na tavanu naše porodične kutije. To me je podsetilo koliko nam posla predstoji da je raščistimo pre nego što je prodamo, a ta mi je misao u mom sadašnjem stanju bila poražavajuća.

Kad sam posle nekoliko dana pozvala Edvarda da vidim kako napreduje sa zadacima koje sam mu zadala, telefon je neobično dugo zvonio. Taman sam htela da prekinem vezu kad se neki nepoznat glas javio i promrmljao „alo“. Načas sam oklevala, izvinila se rekavši da sam pogrešila broj, pa prekinula vezu, a onda se setila da sam pritisnula mamin broj na brzom pozivanju. Smesta sam ga ponovo okrenula. I opet mi se javio isti nehajni glas.

– Ja sam maločas zvala. Je li to kuća Grinovih? Patriše Grin – pokojne Patriše Grin – i njenog sina Edvarda?

– Aha, jeste.

– Ja sam Edvardova sestra, Suzan. Želim smesta s njim da razgovaram.

– O, Suzan! Da, ovaj, naravno. Samo da vidim je li tu.

Začulo se neko šaputanje, a onda neprirodno veselo: – Čao, Suz, kako je?

– Edvarde, ko je taj čovek i zašto se on javlja na mamin telefon?

– O, to je samo Rob. Rekao sam mu da može da ostane ovde koju nedelju dok se ne sredi. Upravo se vratio s puta. Super je lik.

– Baš me briga je li super ili nije. Ne želim da nepoznate osobe borave u kući naše majke. Reci mu da će morati da ode. Nije se ni ohladila, a kuća je puna njenih dragocenosti.

– Čuj, Suz...

– *Suzan.*

– Vidi, poznajem Roba još od fakulteta. Srela si ga više puta, samo davno. Sad mu je potrebna mala pomoć. Našao mi se kad mi je bilo teško i sad sam se ja našao njemu. Neću ga izbaciti – nema kud da ode. – Zaista je dirljivo koliko je moj brat lojalan svojim drugarima po čašici.

Rešila sam da ću se time pozabaviti lično kad odem u Birmingem. Neće mi dugo trebati da šutnem tog Roba na ulicu. Prešla sam na druge, važnije stvari vezane za sahranu. Edvard mi je kazao da će mi biti drago da čujem da je sredio sve za daću: iznajmio je salu u pabu po imenu *Bikovska glava*.

– Možemo da donesemo hranu ako želimo, a pićemo na crt, pa ćemo posle da platimo – kazao je s ponosom u glasu.

Objasnila sam da je to sasvim neprilično i da mora smesta da otkaže rezervaciju. – Mama nikad nije pila. Užasнула bi se da zna da će joj se daća održati u pabu.

– Gluposti. Nije istina da nije pila. Volela je s vremena na vreme da popije čašicu šerija ili limunadu s pivom. I volela bi da se ljudi lepo provedu, što i hoće u *Bikovskoj glavi*. Ne bi želela porcelanske šoljice i učtive razgovore.

– Upravo to bi želela. Takva je osoba bila. Nije volela krigle piva i terevenke.

– E pa, Suz, tako će da bude i svi će se lepo provesti, pričati smešne pričiце o njoj i napiti se ako hoće. A ti se, ako ti se ne sviđa, slobodno pokupi i idi.

Drugo poglavlje

Sasvim je jednostavno odabrati garderobu shodno prilici. Kao prvo, znajte šta vam stoji. Ja sam sitna i koščata i najbolje izgledam u ukrojenoj odeći što prati liniju tela. Kao drugo, vodite računa da se stvar koju hoćete da kupite slaže sa ostalim što imate. Ja stoga kupujem samo zagasitosivu i crnu odeću jer te boje čine fin kontrast s mojom plavom kosom. I na kraju, bacite povremeno pogled na modne rubrike u časopisima. Nemam ništa protiv da uskladim odeću sa trendom ako on ima smisla. Možda će vam se ovo učiniti kao gubljenje vremena i banalnost, kao nedostojno za jednu ozbiljnu ženu. Međutim, ja sam smislila ovaj jednostavan *modus operandi* upravo zbog toga da ne bih gubila vreme nervirajući se šta ću da obučem, i uvek sam odevena lepo i prikladno. A naravno, ako ove organizacione tehnike primenite i na druge aspekte svog svakodnevnog života, kao što ja nastojim da radim, time ćete znatno smanjiti verovatnoću da vas iznenade nepredviđene okolnosti.

Raširila sam jednostavnu crnu džak-haljinu na krevetu, stavila na nju parče omotnog papira veličine A4 i pažljivo je

složila zajedno s njim. Potom sam je uvila u papir i stavila na dno kofera. Isto sam to uradila sa crnim džemperom od kašmira. Zgužvala sam malo papira i nagurala ga u crne lakovane salonke na štiklu, potom ih stavila u zasebne vrećice za cipele i smestila u kofer sa strane. Najavili su da će u Birmingemu u naredna dva dana biti suvo i toplo vreme, ali ja sam, pošto ne volim ništa da prepuštam slučaju, isto onako složila i umotala sivi mantil i stavila ga u kofer između cipela. Nakon što sam tako spakovala i crnu lanenu suknju, tamnosivu majicu i pamučnu sivu bluzu, smotala sam donje rublje i stavila ga između ostalih stvari.

Kad sam zaključala vrata i okrenula se da pođem peške do stanice metroa u severnom Klapamu, poštar mi je uručio hrpu pošte, mahom kataloge radnji za koje se ne sećam da sam ih ikad posetila i molbe da promenim internet provajdera. Većinu sam ugurala u poštansko sanduče, da sve to recikliram pošto se vratim, a zadržala dva prava pisma. Kad je pola sata kasnije zagušljivi voz najpre usporio, a onda i stao malo pošto je pošao sa stanice na Lester skveru, nisam imala razloga da mislim da će se uskoro ponovo pokrenuti. Obrisala sam znoj sa čela složenom maramicom, pa zatim otkopčala dugme na crnoj pamučnoj letnjoj haljini. Podigla sam kosu s vrata, ali nije bilo promaje da me iole rashladi. Kad bih izdahnula na usta, dah mi je bio vreo kao da izlazi iz fena. U ovakvim uslovima nelegalno je prevoziti i stoku, a kamoli ljude.

„Izvinjavamo se zbog zastoja“, začuo se glas mašinovođe iz zvučnika. „Obavestiću vas čim dobijem ikakve informacije.“

Kad sam se osvrnula oko sebe, imala sam utisak da se u vagonu našao roj leptira. Mnogi putnici su se hladili voznom kartom, što je bio tek simboličan čin bez velikog učinka. Bila sam srećna što sam uspela da se dokopam slobodnog sedišta

kad sam ušla u voz, za razliku od više od polovine putnika u vagonu koji su se tiskali kod vrata. Ugledala sam svoj odraz u zatamnjenom staklu prekoputa. To što u posljednje vreme ne mogu da jedem odrazilo se na mene: bila sam bleđa kao smrt, obrazi su mi upali, a oči ispale. Ako mi se apetit uskoro ne vrati, za koji dan ću se pretvoriti u kostura. Zapitala sam se je li to stvarno normalno u mom stanju.

Vreme je proticalo, a temperatura u vagonu je rasla. Ljudi su se meškoličili na sedištu, preznojavali se i skidali odeću sa sebe, izuvali sandale. Pomislila sam koliko bi ponižavajuće bilo da se u ovakvoj situaciji ispovraćam i na tu misao spalala me je još jača mučnina.

– Kao po običaju, nema prokletog dometa – gundao je tip do mene koji je ličio na bodibildera, kome se znoj slivao niz gole listove u razgažene brodarice. Uzaludno je kuckao po mobilnom telefonu i mrmljao kako bi pre stigao da je pošao pešice.

„Izvinjavamo se još jednom zbog zastoja“, ponovo se oglašio mašinovođa. „Obavestiću vas čim nešto saznam.“

Prekoputa mene su sedele dve sede starice s putnim torbama na krilu. Toliko su stezale ručke da su im prsti pobeledi.

– Sad nema šanse da stignemo na vreme.

– Ako uopšte stignemo.

– Šta to pričaš?

– Svi misle isto. Danas se po velikim gradovima dešavaju svakojake strahote. Možda je ovo teroristički napad. Zato nam ne daju nikakve informacije; neće da izazovu paniku među putnicima. Možda su pronašli neki sumnjivi paket ili su možda dobili dojavu da je u vozu bombaš-samoubica.

– O, bože, Džen! Nemoj tako da pričaš! – Žena je rukom pokrila usta.

Nemam običaj da se upuštam u razgovor s nepoznatim osobama, naročito ne u javnom prevozu, ali dužnost mi nalaže da priskočim u pomoć kad god sam u mogućnosti, pa makar i na sopstvenu štetu. Nagla sam se ka njima.

– Oprostite, ali čula sam vaš razgovor. Živim u Londonu i ovo se stalno događa. Obično ne traje ovoliko, ali uveravam vas da nema razloga za brigu.

– Otkud vi to možete da znate? – brećnula se ona zloslutnica. – Ne možete to da znate. Znaete isto koliko i mi. Hoću *odmah* da izađem iz ovog voza!

Često se pitam što se uopšte trudim.

„Još jednom vam se izvinjavam zbog dugog zastoja. Upravo su me obavestili da se voz koji je ispred nas pokvario pred stanicom na Totnam kort roudu. Mehaničari rade na otklanjanju kvara i nadamo se da ćemo ubrzo nastaviti put.“

Nakon tog obaveštenja putnici, koju su dotad strpljivo čekali, uglas su zagrali.

– Moram da stignem na voz koji s Justona polazi za petnaest minuta.

– Treba da se nađem s grupom stranih studenata u Britanskom muzeju za pola sata.

– Ako uskoro ne krenemo, propustiću početak filma.

– Osećam se klaustrofobično.

– Užasno mi se ide u ve-ce.

Mogla sam da kažem: „Majka mi je umrla i sutra je sahrana, a ja danima ne spavam i povraća mi se.“ Ali ja to naravno nikad ne bih rekla. Nisam od onih što traže sažaljenje.

– Znaete, je li, da su prošlog meseca morali hitno da evakušu putnike iz voza? – kazala je elegantno odevena crnkinja koja je sedela do mene s druge strane i spustila časopis. – Voz je satima stajao između dve stanice baš kao i ovaj sad. Svi

su morali da izađu kroz vrata lokomotive i da po mrklom mraku kilometrima pešače uz prugu. Kladim se da ćemo i mi morati isto tako.

Među putnicima se proneo uznemireni žagor, a uto je neki mršav mladić u vrećastim bermudama, koji je skinuo majicu i vezao je oko struka, došetao u naš deo vagona. U ruci je imao mobilni telefon kojim je šetao tamo-amo.

– Prijatelju, šta ti misliš o ovom zastoju? – upitao je onog bodibildera do mene i zumirao ga. Ovaj je na to samo podigao novine i zaklonio lice.

Sledeća meta bila sam ja. – Gospođo, šta *vi* mislite o zastoju?

– Je l' *vi* ovo snimate?

– Da, naravno. Ako se ispostavi da je u pitanju neki veliki incident, mogu da prodam snimak televiziji ili novinama. A čak i da je neki manji, opet će se neko zainteresovati. A ako ne, ja ću ga okačiti na Jutjub. Gospođo, videćete se na ekranu.

– Molim vas, ugasite to. Nemam želju da se pojavim ni na vestima ni na Jutjubu.

– Tako je – kazala je ona žena do mene. – Ni ja neću da budem na televiziji. Nisam sredila kosu. – Svi su zdušno zaklimali glavom.

– Čuj, sinko – rekao je bodibilder – zamoliću te lepo ali odlučno da prestaneš da snimaš. I to smesta.

– A šta ako neću? Nateraćeš me?

– Ako baš hoćeš dotle da dođe, hoću.

– Polako – rekla sam, boreći se iz sve snage da mi ne pozli. – Sigurna sam da to neće biti potrebno. Ako je ovaj mladić iole razuman, prestaće da nas snima pre nego što nauči sebi nevolju na vrat. Htela bih da vam skrenem pažnju na to – okrenula sam se prema mršavom momku – da je to što radite povreda našeg prava na privatnost koje nam je zagarantovano Ustavom. Nismo vam dali dopuštenje da

nas snimate. Mogli bismo da vas oteramo na sud za kršenje ljudskih prava. Jeste li sigurni da ćete moći svima da nam isplatite obeštećenje? – Lupetala sam, naravno.

– To ne može biti istina – odvratio je on sad već nesiguran u sebe. – A šta je sa svim onim ljudima koje gledamo na vestima, u ratu i slično?

– Da, ali to što vidite na vestima snimljeno je na javnom mestu. Mi smo svi ovde u privatnom svojstvu. U očima zakona to je sasvim druga stvar.

Mladić se pokolebao, promrmљao nešto sebi u bradu, pa ugasio telefon i stavio ga u džep bermuda. Besno je otišao na kraj vagona. Neverovatno kako je lako zaplašiti ljude samim pominjanjem zakona. Ostalim putnicima je laknulo, ali meni je od incidenta samo postalo još gore. Uzela sam da preturam po tašni i pronašla najlon-kesu, što mi je bila jedina opcija ukoliko ne budem više mogla da potiskujem mučninu. Pogla sam glavu i pokušala da se isključim iz ispraznog blebetanja oko sebe.

Motor lokomotive iznenada je zabrujao. Voz se uz škripu cimnuo i pokrenuo. Ljudi su tiho zaklicali i zatapšali. Kroz minut ili dva našli smo se na stanici kod Totnam kort rouda, gde se voz malo ispraznio, a nedugo potom stigli smo i na stanicu Juston. Propustila sam, naravno, voz za Birmingham i posle rasprave na šalteru za prodaju karata, za koju nisam imala snage, nije mi bilo druge do da kupim kartu za sledeći voz, koji je polazio za nešto manje od sat vremena. Prevoznik će bogami imati još posla sa mnom.

Ostali putnici i ja čekali smo u holu kao zapete puške da se na monitorima pojavi poruka „voz je ušao u stanicu“ i da objave broj perona. Zaista mi je ispod časti da trčim do voza

kako bih ugrabila mesto za sedenje, ali kako nisam imala rezervaciju, nije mi preostajalo ništa drugo sem da se sjurim niz rampu i stuštim se pored gotovo praznih vagona prvog razreda. Kad sam se ukrcala u voz, sela sam sva zadihana i znojava na sedište do prozora, a na mesto do sebe spustila sam jaknu i tašnu kako bih izbegla nepoželjnu fizičku blizinu drugih. Taj je plan delovao do Milton Kinza, gde mi je saputnica postala jedna punačka devojka u sivoj trenerci od žerseja i tesnoj roze majici. Njena debela butina prelivala se na moje sedište i kad god bi se voz zaneo (što se često dešavalo), njeno bi se meso pribilo uz moje. Priljubila sam se uz prozor koliko god sam mogla.

Dok sam posmatrala kako odmičemo duž Grand junion kanala, čas se udaljavajući od njega, čas jurcajući ka njemu, setila sam se ona dva pisma. Izvukla sam tašnu ispod sedišta i izvadila ih. Kroz prozorče na koverti videla sam da je adresa na oba pisma otkucana istim slovima. Jedno je bilo poslato u utorak, a drugo u sredu. Prvo sam otvorila ono starije. Poslala ga je advokatska kancelarija koju mi je Edvard pomenuo u telefonskom razgovoru. Napisao ga je izvesni gospodin Hauard Brinkvort, koji mi je izrazio saučešće povodom majčine smrti. Kazao je da ga je moja majka postavila za izvršioca svog testamenta, da namerava da izvrši procenu njene imovine i overi testament u sudu i da će mi uskoro poslati sve detalje o njemu. Veoma sam se iznenadila što je moja majka odabrala da postavi nekog advokata za izvršioca kad sam to ja mogla sasvim lako da uradim. Vratila sam prvo pismo u kovertu i posvetila se drugom. Nakon uobičajenog uvoda gospodin Brinkvort je prešao na stvar:

*Prema odredbama testamenta, vaša pokojna majka
ostavila je vašem bratu, gospodinu Edvardu Grinu,*

vašu porodičnu kuću (u Blektorn roudu 22) na doživotno uživanje. To znači da gospodin Grin ima pravo da živi u kući dokle god želi. Kuća se može prodati samo po njegovoj smrti ili po njegovom iseljenju, a u tom slučaju prihod od prodaje vas dvoje ćete podeliti na dva jednaka dela.

Ostala imovina vaše majke – novac u banci, nameštaj i lične stvari – jednako će se podeliti između vas i gospodina Grina.

Začula sam sebe kako vičem: „Mama, pobogu!“ Debela devojka do mene nije se pomerila jer je imala slušalice u ušima, ali nekoliko putnika se okrenulo na sedištu da vidi sprema li se kakva zabava. Ustanovivši da neće izbiti nikakva svađa ili tuča, razočarano su se vratili na mesto. Pažljivo sam vratila pismo u kovertu, pa obe koverte previla napola, pa još jednom i uvila ih što sam čvršće mogla. Onda sam ih tutnula na dno tašne, pa nju gurnula nazad ispod sedišta. Šta li je spopalo moju majku da dozvoli Edvardu da zadrži kuću dokle mu se prohte? Bilo mi je *nepojmljivo* da je sama došla na tu ideju.

Moja saputnica je sad otvorila kesicu čipsa sa ukusom sira i luka, a meni je taj jak miris, pomešan s mirisom hemikalija iz obližnjeg toaleta, bio nepodnošljiv. Gucnula sam vodu iz flašice i pokušala da sredim misli. Možda je psihičko stanje moje majke posle dva šloga bilo gore nego što sam mislila. Ili joj se možda stanje pogoršalo otkako sam je poslednju put videla, pa je nekako uspevala da održi privid lucidnosti kad smo razgovarale telefonom. To bi onda značilo da je bila podložna Edvardovim pritiscima. Moraću brzo nešto da preduzmem da ne bih ko zna dokle bila lišena nasleđstva koje mi s pravom pripada, i koje mi je sad preko potrebno.

Treće poglavlje

Sama sam, svojim rukama, stvorila sebi idealan život u Londonu. Imam stan koji trenutno odgovara mojim potrebama, posao koji je u skladu s mojim znanjima i lak pristup kulturnim sadržajima. Upravljam svim aspektima svog života osim radnim vremenom. Donedavno sam imala partnera, da ga tako nazovemo, no to je za oboje bila veza iz računa – sporazumni odnos u kome smo uživali u plodovima intimne veze sa pripadnikom suprotnog pola, ali bez emocionalnog uplitanja. Čim sam otkrila da mi je sudbina, kob ili zla sreća – kako god hoćete – ugrozila položaj, smesta sam presekla sve veze sa njim. Moj svet ništa neće obremeniti, premda ta reč ima ironičan prizvuk s obzirom na moju trenutnu situaciju.

Sad pak, kad sam na stanici u Nju stritu sela u taksi i pošla ka Blektorn roudu, obuzeo me je nemir kao i uvek kad bih se vratila ovamo. Možda se taj osećaj rađa iz moje gotovo patološke fobije od života u predgrađu, od njegove primamljive izolovanosti i neverovatne opsednutosti običnošću. Ili se možda pre rađa iz toga što mi se bude uspomene na prošlost koju bih radije zaboravila. Budi mi se jeziv osećaj da

je moj život u Londonu koji sam pažljivo gradila samo san nesrećne devojčice, san iz koga će me svakog trena prenuti. Iracionalno, znam.

Dok kroz prozor taksija gledam kako kraj mene promiču poznate ulice, u mislima se vratim na prošli Uskrs. Doputovala sam u Birmingem taman na vreme za majčinu subotnju čajanku, za koju je po običaju spremila sendviče sa šunkom, voćnu salatu i patišpanj-tortu sa džemom. Nerađo sam pristala da sutradan pođem sa njom u crkvu. Moja majka, koliko znam, nikad nije bila religiozna, ali poslednjih godina počela je da odlazi u Crkvu Svetog Stefana, kraj koje sam kao dete prolazila bezbroj puta. Pitala sam se da li je zbog nedavnih moždanih udara počela da razmišlja o smrti, pa rešila da se omili Bogu. Ili je možda zanemoćala i postala podložna tuđem uticaju. Margaret i Sten su pokušavali da je odvuču u Crkvu Svetog Stefana još otkako su se doselili u naš kraj.

– Uživaceš, Suzan – uveravala me je majka dok je oblačila tanan lila džemper, pa uzela čistu maramicu iz fioke u kuhinji. – Pre nego što sam prvi put otišla, bila sam nervozna, ali čim sam ušla, sve mi je bilo tako poznato. Vratila sam se u vreme kad sam kao mala odlazila u crkvu. I ti ćeš se isto osećati, sigurna sam u to.

– Ali mi nismo išli u crkvu kad smo bili deca, sećaš se? – odvratila sam pošavši u hodnik po jaknu, okačenu o čiviluk kraj vrata. – Nikad nas nisi vodila. Ti i tata ste bili ateisti. „Kako seješ, tako i žanješ“, ne piše li tako u Bibliji?

Majka je došla u hodnik i počela da traži ključeve po tašni. Ugledala sam ih na stočiću u hodniku i dala joj ih.

– Sigurna sam da sam te vodila kad si bila mala. I nikad nisam bila ateista, Suzan. Tvoj otac možda jeste, ali ne i ja. Oduvek sam verovala u Boga, ali život je tako komplikovan,

za nešto nemaš vremena. A tvom bi ocu verovatno pomoglo da je verovao u nešto. Kako bilo, drago mi je što ideš sa mnom. Nikako ne mogu da nateram Edija da dođe.

– To me nimalo ne čudi. On ne ustaje iz kreveta pre podneva. A i nikad nije bio duhovni tip. Mama, da nisi nešto zaboravila? – Pidržala sam joj kaput kao konobar u restoranu. Okrenula se od vrata i obukla ga.

– On o svemu mnogo dublje razmišlja nego što slutiš, Suzan. Vrlo je osetljiv. Religija može da ti pruži veliku utehu ako si u mucu ili patiš. Može da ti ulije snagu.

– Jedino od čega Edvard pati jesu akutna lenjost i nesposobnost – rekla sam i izašla za majkom iz kuće.

– Suzan, slušaj me. – Stala je nasred kamenog puta i okrenula se ka meni. – Edu je potrebna podrška. Ako mi se išta desi, želim da znam da ćeš paziti na njega i postarati se da ne zastrani.

– On ima četrdeset tri godine, odrastao je čovek. Ne treba mu starija sestra da pazi na njega. Ionako me nikad nije pitao za savet. Živi kako hoće. Možda je za mene promašen čovek, ali sam je tako odabrao. Sasvim mu je dobro i takvom nesposobnom.

Zatvorila sam za nama kapiju od kovanog gvožđa, pa smo pošle ulicom pored lepih kuća u nizu iz šezdesetih i poneke neupadljive izdvojene kuće. Majka je uporno zao-stajala za mnom.

– On nije kao ti, Suzan – rekla je posle nekog vremena. – Ti si oduvek bila tako trezvena, sposobna. Nikada se za tebe nisam bojala. Ali Edi, on ima umetnički temperament na oca. I najmanja sitnica ga poremeti.

Stigle smo do crkve na raskršću naše i glavne ulice. Margaret i Sten, koji su stajali u porti, opazili su nas i mahnuli nam.

– Srećan Uskrs, Patriša! – uglas su ozareni povikali, pa se pozdravili s mojom majkom poljubivši je u napuderisani obraz. – Srećan Uskrs, Suzan – kazala je potom Margaret i ustremila se ka meni. Izmakla sam se i pružila joj ruku.

Kad smo ušli u crkvu, počeli su unakrsno da me ispituju o svakom detalju mog života u Londonu. Srećom, služba je počinjala, pa sam uspjela da se uvučem u klupu pre majke, da mi služi kao štit od uporne Margaret. Služba je prošla prilično bezbolno: himne su bile poletne, vikar je bio ozbiljan i, što je najvažnije, brzo se završila. Posle toga, Margaret i Sten su pošli s nama kući, pa mi se kilometar učinio kao deset. Margaret se upustila s majkom u raspravu o tome koji je krompir najbolji za pečenje, a mene je Sten zabavljao pričom o problemima s novim bojlerom. Kad smo se pozdravili i majka pošla ka kući, Margaret me je uhvatila za ruku.

– Je li, kako ti izgleda majka? Zabrinuti smo za nju – prošaputala je. – Postala je malo zaboravna. Ne seća se uvek šta smo joj kazali niti ugovorenih sastanaka.

Nimalo me nije čudilo što se majka ne seća šta su joj ispričali Margaret i Sten; njihove priče i nisu bile baš zanimljive. A dogovore da se vide po svoj je prilici zgodno zaboravljala. Jesam, međutim, primetila da je sve više rasejana, premda nisam imala nameru da to priznam komšijama.

– Meni deluje sasvim dobro. Možda ste *vi* postali smeteni.

Pripremila sam nedeljno pečenje dok je majka postavljala sto. Edvard je, nimalo iznenađujuće, udesio da ode nekud za vikend – to jest, kako je majka verovala, dobio je poziv koji nije mogao da odbije – pa smo na ručku bile samo nas dve. Tokom jela mi je pričala o novom popločanom prilazu u broju dvadeset pet, što je odobravalala, i o dešavanjima u broju osamnaest, koje nije odobravalala. Posle ručka sam

oprala sudove, a majka ih je obrisala, pa sam pozvala taksi. Došao je brže nego što sam očekivala. Coknula sam je u obraz, pa pohitala prilazom do ulice. Pre nego što sam ušla u kola, ugledala sam majku kako se saginje da pokupi omot od čokoladice koji joj je vetar naneo na prag – i tad sam je, kako se ispostavilo, poslednji put videla.

Nisam bila sigurna da li da pozvonim na vrata ili da ih prosto sama otključam. Dok mi je majka bila živa, zvonila sam iz učtivosti i koristila ključ samo kad bi ona bila u bašti ili nečim zauzeta. Međutim, ako bih sad, u ovim izmenjenim okolnostima, pozvonila, imala bih utisak da prepuštam nešto što nisam spremna da prepustim. Stoga sam sama otključala vrata. U kuhinji je treštala muzika, tako glasno kako nikad nije dok je moja majka bila gazdarica kuće. Bila je to pesma koja sam prepoznala iz svojih poodavnih studentskih dana – „London Calling“ od Kleša. Otvorila sam kuhinjska vrata i spremila se da ospem paljbu na Edvarda zbog majčinog testamenta, no smela sam se kad sam ugledala nekog čoveka nadnetog nad ajped, sasvim golog sem belog peškirića oko pasa. Njihao se s jedne na drugu stranu i mlatio laktovima u ritmu muzike. Kosa do brade nalik mokrom runu pala mu je preko lica i skrivala ga od pogleda. Uradila sam ono što se inače radi u takvim situacijama i nakašljala se. On se ispravio i pogledao ka meni sa onim zgranutim izrazom lica čoveka uhvaćenog *in flagrante*.

Sad kad se uspravio, upalo mi je u oči koliko je nenormalno visok. Tolika visina je nekima možda privlačna, ali što se mene tiče, sve preko metar osamdeset pet je previsoko i smrdi mi na privlačenje pažnje. Nije mi promaklo ni to koliko je iznenađujuće zategnut za nekog tako mršavog. Svesna sam takođe